

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ КИЇВЩИНИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЮ СПАДЩИНОЮ

Сінельніков Д. І.

*аспірант, спеціальність 034 «Культурологія»,
Київський національний університет культури і мистецтв
м. Київ, Україна*

Розвиток туристичних дестинацій регіонального рівня в сучасних умовах набуває особливої актуальності, зокрема в контексті збереження та ефективного використання об'єктів культурно-історичної спадщини як «культурних констант ідентичності певного регіону» [3, с. 50]. Київська область як регіон із потужним історико-культурним потенціалом має значні передумови для формування конкурентоспроможного туристичного продукту. Водночас у сучасних реаліях цей процес відбувається під впливом війни, що суттєво трансформує підходи до управління спадщиною та розвитку туризму.

Культурно-історична спадщина виступає одним із ключових ресурсів формування туристичної привабливості території. На Київщині зосереджені визначні об'єкти, які традиційно формували туристичні потоки, зокрема Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав», що репрезентує унікальний комплекс скансенів – музеїв просто неба; Вишгородський історико-культурний заповідник, пов'язаний із добою Київської Русі; Київський обласний археологічний музей (Трипілля). Важливу роль також відіграють сакральні пам'ятки, які формують основу релігійного туризму, зокрема: храм святих Бориса та Гліба у Вишгороді; Церква Покрова Пресвятої Богородиці в селі Пархомівка Володарського району з унікальними мозаїками «Покрова Божої Матері» і «Спас Нерукотворний», виконаними за ескізами всесвітньо визнаного митця Миколи Реріха; дерев'яна Покровська церква у Фастові 1772 року, побудована у стилі українського бароко; Покровська церква села Гусинці, що у Бориспільському районі, – єдине, що залишилося на згадку про цю місцевість після затоплення її у 1970-х рр. водами Канівського водосховища (дістатися до святині можна тільки на катері з Ржищева); та ін.

Унаслідок бойових дій значна частина території Київщини зазнала руйнувань, що зумовило появу нових об'єктів туристичного інтересу – меморіальних просторів, пов'язаних із подіями війни. Так, у Бучі

формується система місць пам'яті, серед яких особливе значення має Меморіал жертвам – мирним мешканцям міста, загинувшим від куль і тортурів окупантів у лютому – березні 2022-го року. Цей об'єкт виконує не лише функцію вшанування загиблих, але й стає елементом формування меморіального туристичного маршруту. У Ірпіні важливим символом війни став зруйнований міст, який уже сьогодні сприймається як знакове місце пам'яті та потенційний об'єкт військово-історичного туризму. Поряд із ним формуються нові меморіальні простори, що фіксують події оборони міста.

У Гостомелі ключовим об'єктом є аеропорт «Антонов», який став ареною стратегічно важливих боїв у першій місяць війни у 2022-му році. Ця локація має потенціал для створення музейно-меморіального комплексу, присвяченого подіям початку повномасштабного вторгнення. У Бородянці об'єктами туристичного інтересу стають зруйновані житлові квартали та мурали, зокрема роботи всесвітньо відомого стріт-арт художника Banksy, що набули символічного значення: вони формують новий тип культурного ландшафту, де мистецтво поєднується з пам'яттю про трагедію. Водночас особливе місце в меморіальному просторі Бородянки посідає пам'ятник Тарасу Шевченку, який зазнав пошкоджень унаслідок бойових дій і став одним із символів стійкості української культури. Образ Тарас Шевченко у цьому контексті набуває нового змісту – як уособлення національної ідентичності, незламності та культурної пам'яті. Збереження та подальша реставрація цього пам'ятника має не лише культурне, але й глибоке суспільне значення: він може бути інтегрований до тематичних маршрутів пам'яті Київщини як один із ключових символічних об'єктів, що поєднує історичну спадщину з сучасними подіями війни.

Поряд із меморіальними об'єктами важливу роль відіграють і традиційні культурні локації, які адаптуються до нових умов. Зокрема, Музей гончарства в Василькові (музей васильківської майоліки) та локальні краєзнавчі музеї розширюють свої експозиції, включаючи матеріали про сучасні події, що сприяє інтеграції новітньої історії у культурний простір регіону.

У контексті розвитку туристичних дестинацій важливим є формування тематичних маршрутів. Серед перспективних можна виділити: маршрут «Місця пам'яті Київщини», що охоплює Бучу, легендарне село Мошун, де у березні 2022-го року відбулася одна із найзапекліших битв за Київ; також Ірпінь, Гостомель і Бородянку; історико-культурний маршрут «Давня Київщина», який включає Вишгород і Переяслав; комбіновані маршрути, що поєднують об'єкти культурної спадщини з місцями сучасної історії. Такі маршрути сприяють

комплексному сприйняттю регіону та формуванню цілісного туристичного продукту.

В умовах війни особливого значення набуває цифровізація туристичних об'єктів. Багато музеїв і меморіальних просторів створюють віртуальні тури, цифрові архіви та інтерактивні карти. Це дозволяє забезпечити доступ до культурної спадщини навіть за обмеженої фізичної мобільності та підвищує міжнародну видимість регіону. Безперечно, що «впровадження цифрових технологій, ... адаптація до глобальних викликів та інтеграція smart-рішень дозволяють підвищити конкурентоспроможність дестинацій, забезпечити їхню стійкість і привабливість для туристів» [2, с. 138].

У цьому контексті слід згадати онлайн-проект «Київщина. Місяця пам'яті» Київської обласної військової адміністрації, який дозволяє кожному стати свідком трагічних подій, що розгорнулися у Київській області навесні 2022-го року. «Місяця проекту – зберегти пам'ять про жертв російського вторгнення та героїчний спротив українців. Злочини варварів-окупантів, скоєні на нашій рідній землі, має бачити увесь світ, не відводячи очей», як наголошується на сайті [1]. Окрім віртуальної екскурсії, маршрут якої кожний відвідувач сайту може побудувати самостійно, обравши запропоновані локації (аеропорт чи військове містечко у Гостомелі, Вокзальна вулиця у Бучі, житловий комплекс «Ірпінські Липки», Романівський міст чи цвинтар автомобілів у Ірпіні, Площа Тараса Шевченка у Бородянці та інші пам'ятні місця), організатори проекту також залишили можливість замовити «живу» екскурсію місцями пам'яті Київщини. Узагальнюючи, зазначений проект є прикладом ефективної інтеграції цифрових технологій у систему управління культурно-історичною спадщиною в умовах війни. Він не лише забезпечує збереження та поширення пам'яті про події, але й формує новий формат взаємодії з туристичною аудиторією, поєднуючи віртуальний і реальний досвід. Таким чином, цифрові інструменти стають важливим чинником підтримки туристичної привабливості Київщини та її репрезентації у глобальному інформаційному просторі.

Важливим аспектом є також забезпечення безпеки туристів. Відвідування об'єктів, пов'язаних із воєнними подіями, має супроводжуватися відповідною інфраструктурою, інформаційною підтримкою та дотриманням норм воєнного стану. Це вимагає нових підходів до управління туристичними дестинаціями та координації між різними суб'єктами. Особливої уваги потребує розробка чітких протоколів поведінки для відвідувачів, систем оперативного інформування про потенційні ризики, а також підготовка фахових гідів, здатних працювати в умовах підвищеної відповідальності. Крім того, важливим є забезпечення психологічної чутливості під час відвідування місць

трагедій, що передбачає формування етичних стандартів туристичної діяльності в умовах війни.

Окрім вище перелічених напрямків управління розвитком туристичних дестинацій на основі культурно-історичної спадщини, слід визначити ще такі актуальні інновації у цій сфері, які в сучасних умовах є стратегічною необхідністю; це: «відновлення та адаптація туристичних дестинацій», що передбачає розробку «програм реконструкції інфраструктури постраждалих регіонів, створення нових туристичних маршрутів»; «диверсифікація туристичних продуктів» як «розвиток нових форм туризму: військово-історичний, гастрономічний, wellness-туризм, медичний туризм» а також «гейміфікація та інтерактивний досвід» з використанням «квест-турів, інтерактивних карт та гейміфікації для залучення гостей» [2, с. 146] та ін.

Таким чином, включення конкретних об'єктів – музеїв, меморіалів і тематичних маршрутів – демонструє трансформацію туристичного простору Київщини. Поєднання традиційної культурно-історичної спадщини з новими об'єктами пам'яті та інноваційними технологіями формує унікальний туристичний продукт, що відображає як багатомісячну історію регіону, так і сучасні виклики. У довгостроковій перспективі це створює основу для розвитку стійких, змістовних і соціально відповідальних туристичних дестинацій.

Література:

1. Київщина. Місця пам'яті. *Онлайн-проект Київської обласної військової адміністрації*. URL: <https://kyivregiontours.gov.ua/memory/> (дата звернення 02.04.2026 р.) .
2. Матвійчук Л., Жадько О., Штанько О. Особливості застосування інноваційних інструментів у стратегічному управлінні регіональними туристичними дестинаціями. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. Випуск 8. (2025). С. 137–150. DOI 10.58423/2786-6742/2025-8-137-150
3. Шевченко Н. О. Актуалізація культурної спадщини як ресурс модернізації та розвитку сучасних туристичних дестинацій. *Мистецтвознавчі записки*. 2019. Вип. 35. С. 49–53.